

Humanistic University Press is een imprint van Uitgeverij SWP

Het nieuwe ouder worden
Paradoxen en perspectieven van leven in de tijd
Jan Baars

ISBN 90 6665 689 1
NUR 740

© 2006 B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot Uitgeverij SWP (Postbus 257, 1000 AG Amsterdam) te wenden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
1 Het regime van de klok – een leven lang	14
Inleiding	15
1.1 De chronologisch geregleerde levensloop	16
1.2 Het ontstaan van de chronologisch georganiseerde levensloop	20
1.3 Arbeid en zorg - de modernisering van een patriarchale levensloop	23
1.4 Het oprukkende chronologische beheer van de levensloop	36
1.5 De paradox van de steeds jongere oudere	43
1.6 Er was altijd al meer in het leven dan werken	53
2 De paradox van de steeds jongere oudere Ouder worden maar jong blijven	66
Inleiding	67
2.1 Van ‘natuurlijke’ passiviteit naar activerende activiteiten voor ouderen	68
2.2 De opkomst van de anti-verouderingscultuur	77
2.3 Het fel begeerde lange en onkwetsbare leven	86
3 Ouder worden: leven in verschillende tijden	98
Inleiding	99
3.1 De eenzijdige nadruk op chronologische (leef)tijd	100
3.2 Leeftijd als causaal tijdsbegrip	106
3.3 De immense tijd van het uitdijende universum en de korte adem van de mens	111
3.4 Het ontstaan van een subjectief tijdsperspectief	117
3.5 Vervlochten en conflicterende tijdsdimensies	125
3.6 De betekenis van verhalen over en in het ouder worden	130
3.7 Excursus - Over tijd en ouder worden op <i>De Toverberg</i>	136
3.8 Verschillende tijdsbegrippen verrijken het leven in de tijd	144

4	De inspiratie van Cicero	
	Op zoek naar waardigheid, wijsheid en ontwikkelingsmogelijkheden in het ouder worden	148
	Inleiding	149
4.1	Het Griekse beeld van de ouderdom	150
4.2	Het Romeinse beeld van de ouderdom en Cicero's beschouwingen	156
4.3	Enkele Ciceroiaanse thema's in onderzoek naar cognitieve veroudering	169
4.3.1	Ouder worden als voortgaande ontwikkeling	170
4.3.2	Wijsheid en ouder worden, van oudsher een intrigerende verhouding	176
4.3.3	Het ontstaan van nieuwe mogelijkheden uit verliezen	183
5	Perspectieven	188
	Inleiding	189
5.1	Ouder worden hoort bij leven: vier stellingen	190
5.2	De kwetsbaarheid van de intermenselijke conditie	196
5.3	Ouder worden als zich verdiepende uniciteit	209
5.4	Ouder worden als in de tijd leven maar uit de tijd zijn	227
5.5	Tot slot: Nieuwe perspectieven en de paradox van het steeds kortere lange leven	230
	Noten	236
	Hoofdstuk 1	237
	Hoofdstuk 2	245
	Hoofdstuk 3	249
	Hoofdstuk 4	254
	Hoofdstuk 5	260
	Over de auteur	266